

sabbatistes fervents n' ayant pas abjuré le judaïsme. En effet Skoplje fut, après Smyrne et Salonique, un des centres des plus importants du sabbatisme. — La vénération dont le tombeau de R. Nathan, considéré comme thaumaturge, est encore l' objet à Skoplje est une dernière réminiscence du sabbatisme local.

Méprise curieuse: la communauté juive de Skoplje faisant réparer la tombe de R. Nathan au lieu de faire une oeuvre de piété orthodoxe, rendait des honneurs à un hérésiarque, excommunié de la synagogue, un quasi apostat et faux prophète. — Voilà pourquoi il est toujours bon de connaître l' histoire.

Sofia

Dr. Saul Mezan

„СВЕЋЕ ЦАРИЦЕ МИЛИЦЕ“ У ДЕЧАНИМА

Свима посетиоцима Дечанске лавре падају у очи две велике свеће од чистог воска са неким грбовима, смештене испред иконостаса. Недавно пензионисани игуман, архимандрит Леонтије, писао је поводом тих свећа у штампи, да је њих даровала манастиру удовица кнеза Лазара, кнегиња Милица, истовремено са великим полијелејом. „Поред тога (полијелеја) даровала је двије велике свијеће са ликом краља Дечанског и српским грбом. Ове свијеће још нису запаљиване. О њима постоји предање које се чува у манастиру и које се преноси с кољена на кољено: када је кнегиња Милица поставила ове свијеће на њихова места, изрекла је ове ријечи: „Нека први пламен ових свијећа буде радосни знак души мога Господара и свих српских витезова панулих на Косову, да је Косово осветљено и српство ослобођено“, итд.¹

Предање је лепо и примамљиво, иако нас нешто чуди што није споменуто од ранијих путника који су Дечане описивали, напр. ни од Јуришића² ни од Хилфердинга.³

Пошто се много бавим словенском хералдиком, хтео сам да проверим овај податак; јер од велике важности било би кад би се могло доказати да је „српски грб“ био насликан на тим свећама у доба кнегиње Милице негде око год. 1397.

Међутим, кад сам у Дечанима те свеће разгледао, убедио сам се да на њима није насликан српски грб, него неки приватни племићки грб, сложен од пет поља са различитим фигурама у бојама, са шлемом и цимером сасвим у духу 18 века. Овај грб (види приложену слику) врло је добро сачуван и на једној и на другој свећи. Шта више изнад грба видимо полуизбрисан натпис словима 18 века: ЯРМЯ ЪЪ Къ (на другој свећи: ЯРМЯ љл).

¹ Леонтије Нинковић, архимандрит, *Српска Лавра Високи Дечани*, Пећ 1923, стр. 41—42.

² Гедон Јуришић подробно описује све дечанске светиње, чак и четири свећњака у цркви, ипак не спомиње ове свеће. *Дечански Првенац*, у Новом Саду 1852, стр. 34 сл.

³ *Собрание сочинений А. Ф. Гильфердинга*, Томъ III, Петроград 1873, стр. 128—136 (пропутовао је г. 1857).

Пошто је цео грб учинио на мене утисак да припада некој породици српско-угарског племства, потражио сам дотичну свеску Зибмахерова Грбовника и ту сам нашао између угарских грбова потпуно идентичан грб породице Вуковића.⁴ Грб је описан овако: „Ueber von Gold und Roth gespaltenem Schildesfusse, worin vorne ein rechts gewandter schwarzer Adler, hinten ein goldener Löwe in der erhobenen Rechten einen Krummsäbel mit goldener Parirstange haltend, in Blau ein weisser Pfal, welcher mit einem goldgeflügelten mit rothem Schleier versehenen Engel mit goldenem Oberkleide belegt, und vorne von sechs (1, 2, 2, 1) silberne Mondessicheln, hinten von einer von einem achtstraligen goldenem Sterne überhöhten silbernen Mondessichel begleitet erscheint. Kleinod: hervorbrechender Wolf. Decken: roth und silber — blau und gold“.

Овај грб је био дарован повељом цара и краља Фрање I год. 1792 браћи Сави, Теодору и Александру Вуковићима.⁵ Истој породици припадао је Сава Вуковић који је год. 1848 био први поджупан Темешварског комитата, а 1849 чак мађарски министар правде.

Било би интересно утврдити, које је везе имала ова истакнута војвођанска породица са удаљеном Дечанском лавром и којом је приликом поклонила те лепе свеће са својим грбом. Држим да је то било још крајем 18 века, јер је облик слова: ЯРМЯ Ъс..., са квадратним Ъ и са старословенским Ъ, доста архаичан и тешко би могао да се јави у 19 веку.

Можемо се потсетити да је дечански калуђер Јован Георгијевић, који је г. 1737 прешао у Срем са патр. Арсенијем IV, — „из ћесарије неке прилоге манастиру Дечанима послао“ напр. лепо еванђеље са записом из г. 1760, где се он потписао као епископ карансебешки, вршачки, логошки итд.⁶ Вероватно под његовим утицајем почеле су српске породице из Срема да шаљу прилоге лаври толико поштованог краља Стефана Дечанског. Јован Георгијевић је умро 13 маја 1773 као митрополит карловачки,⁷ док је племићки грб Вуковића дарован царском повељом 1792 г.; али је та породица могла да ужива овај грб и пре његове званичне потврде.

У сваком случају ове су свеће значајне као доказ присне духовне везе између војвођанских Срба и старих српских задужбина у 18 веку.

С друге стране ово је мали прилог великом питању о сигурности и несигурности народне традиције. Народно предање „које се преноси с колена на колено“ често може и да погрешити. У нашем случају предање је брзо заборавило да су свеће доспеле у манастир једва пре сто година, померило је њихов постанак за пет векова у натраг и створило једну лепу легенду, која међутим нема никакве везе са њиховим пореклом.

А. Соловјев

СКАДАРСКЕ ВАЛИЈЕ ОД 1761—1892 ГОДИНЕ

Имам у рукама 2 број *Салнаме* (Годишњак) вилаета Скадарског, који је штампан у скадарској вилаетској штампарији хидриске 1310 (т.ј. 1892/3) године. Први број *Салнаме* овог вилаета објављен је десет година пре овог другог, као што читамо у предговору овог другог на стр. 5. Овај други број има службени и неслужбени део и оба су дела интересантна. У неслуж-

⁴ Siebmacher's Grosses und allgemeines Wappenbuch, Band IV, Theil 15: Der ungarische Adel von Giza v. Cserghely, Nürnberg 1885, Tafel 497: Vukovics II.

⁵ Осим тога спомиње се ту и нешто старија породица Vukovics I, која је добила племство 1756 са Јеронимом Вуковићем на челу. Њен је грб сасвим једноставан: на плавом штиту стојећи сребрни вук са златним буздованом у шапи.

⁶ Г. Јуришић, *Дечански ђвенац*, стр. 38—40.

⁷ Срдачно захваљујем г. д-ру Рад. Грујићу за податке о Ј. Георгијевићу.